Europos Parlamentas
2024-2029

Užsienio reikalų komitetas

2025/2253(INI)

09.02.2026

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl 2025 m. Komisijos ataskaitos dėl Juodkalnijos
(2025/2253(INI))

Užsienio reikalų komitetas

Pranešėjas: Marjan Šarec

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 9

PRIEDAS. GAUTOS INFORMACIJOS DEKLARACIJA 10

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl 2025 m. Komisijos ataskaitos dėl Juodkalnijos

(2025/2253(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Juodkalnijos Respublikos stabilizacijos ir asociacijos susitarimą[1], kuris įsigaliojo 2010 m. gegužės 1 d.,

– atsižvelgdamas į 2008 m. gruodžio 15 d. Juodkalnijos narystės Europos Sąjungoje prašymą,

– atsižvelgdamas į 2010 m. lapkričio 9 d. Komisijos nuomonę dėl Juodkalnijos narystės Europos Sąjungoje prašymo (COM(2010)0670), 2010 m. gruodžio 17 d. Europos Vadovų Tarybos sprendimą suteikti Juodkalnijai šalies kandidatės statusą ir 2012 m. birželio 29 d. Europos Vadovų Tarybos sprendimą pradėti derybas su Juodkalnija dėl stojimo į ES,

– atsižvelgdamas į 2021 m. rugsėjo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/1529, kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė (PNPP III)[2],

– atsižvelgdamas į 2024 m. gegužės 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2024/1449, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė[3],

– atsižvelgdamas į 2003 m. birželio 19–20 d. Salonikuose vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime pateiktas pirmininkavusios valstybės narės išvadas,

– atsižvelgdamas į 2025 m. liepos 1 d. Skopjėje (Šiaurės Makedonija) vykusį Vakarų Balkanų vadovų susitikimą dėl Vakarų Balkanų ekonomikos augimo plano,

– atsižvelgdamas į 2025 m. gruodžio 17 d. ES ir Vakarų Balkanų aukščiausiojo lygio susitikimo deklaraciją,

– atsižvelgdamas į 2025 m. gruodžio 16 d. pirmininkaujančios valstybės narės išvadas dėl plėtros,

– atsižvelgdamas į 2014 m. rugpjūčio 28 d. pradėtą Berlyno procesą,

– atsižvelgdamas į 2025 m. spalio 22 d. vykusio 2025 m. aukščiausiojo lygio susitikimo dėl Berlyno proceso pirmininko išvadas,

– atsižvelgdamas į 2020 m. spalio 6 d. Komisijos komunikatą „Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planas“ (COM(2020)0641),

[1] OL L 108, 2010 4 29, p. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2010/224/oj.
[2] OL L 330, 2021 9 20, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[3] OL L, 2024/1449, 2024 5 24, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

– atsižvelgdamas į 2023 m. lapkričio 8 d. Komisijos komunikatą „Naujas Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planas“ (COM(2023)0691),

– atsižvelgdamas į 2024 m. kovo 20 d. Komisijos komunikatą dėl plėtrai pasirengti skirtų reformų ir politikos peržiūrų (COM(2024)0146),

– atsižvelgdamas į 2025 m. liepos 8 d. Komisijos komunikatą „2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Teisinės valstybės padėtis Europos Sąjungoje“ (COM(2025)0900) ir prie jo pridėtą Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2025 m. teisinės valstybės principo taikymo ataskaita. Šalies skyrius dėl teisinės valstybės padėties Juodkalnijoje“ (SWD(2025)0929),

– atsižvelgdamas į 2025 m. lapkričio 4 d. Komisijos komunikatą „2025 m. komunikatas dėl ES plėtros politikos“ (COM(2025)0690) ir prie jo pridėtą Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2025 m. ataskaita dėl Juodkalnijos“ (SWD(2025)0754),

– atsižvelgdamas į 2025 m. birželio 2 d. Komisijos apžvalgą ir šalies vertinimą dėl Juodkalnijos ekonominių reformų programos ir 2025 m. gegužės 13 d. dialogo ekonomikos ir finansų klausimais su regioniniais partneriais bendras išvadas,

– atsižvelgdamas į 2021 m. birželio 22 d., 2021 m. gruodžio 13 d., 2024 m. sausio 29 d., 2024 m. birželio 26 d., 2024 m. gruodžio 16 d., 2025 m. birželio 27 d., 2025 m. gruodžio 16 d. ir 2026 m. sausio 26 d. ES ir Juodkalnijos tarpvyriausybinių stojimo konferencijų rezultatus,

– atsižvelgdamas į 2022 m. liepos 14 d. vykusio vienuoliktojo ES ir Juodkalnijos stabilizacijos ir asociacijos tarybos posėdžio rezultatus,

– atsižvelgdamas į 23-iajame ir 24-ajame ES ir Juodkalnijos stabilizacijos ir asociacijos parlamentinio komiteto posėdžiuose, vykusiuose atitinkamai 2025 m. balandžio 2–3 d. ir 2025 m. rugsėjo 18–19 d., priimtą deklaraciją ir rekomendacijas,

– atsižvelgdamas į tai, kad 2017 m. birželio 5 d. Juodkalnija įstojo į NATO,

– atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Juodkalnijos,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 55 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto pranešimą (A10-0000/2026),

A. kadangi plėtra yra esminė ES užsienio politikos priemonė ir strateginė investicija į taiką, saugumą ir gerovę;

B. kadangi kiekviena šalis kandidatė turi būti vertinama pagal jos nuopelnus atitinkant Kopenhagos kriterijus;

C. kadangi Juodkalnija – tai šalis kandidatė, kuri padarė didžiausią pažangą siekiant narystės ES;

D. kadangi ES yra patikimiausia Juodkalnijos partnerė ir ja pasitiki 69 proc. šalies piliečių;

Įsipareigojimas siekti narystės ES

1. palankiai vertina Juodkalnijos nuolat daromą pažangą vykdant su ES susijusias reformas, grindžiamą plačiu politiniu įsipareigojimu ir siekiu užbaigti derybas iki 2026 m. pabaigos; palankiai vertina tai, kad 2025 m. preliminariai uždaryti dar šeši derybų skyriai, o 2026 m. – vienas skyrius, taigi iš viso preliminariai uždaryta 13 skyrių; pakartoja, kad visapusiškai remia šalies ateitį Europos Sąjungoje;

2. ragina visus politinius veikėjus išlaikyti dėmesį ir pagreitį siekiant sėkmingai užbaigti stojimo derybas; pabrėžia, kad šiuo atžvilgiu būtina užtikrinti politinį stabilumą ir konstruktyvų partijų tarpusavio bendradarbiavimą; primena, kad tikra pažanga priklauso nuo veiksmingo priimtų reformų įgyvendinimo ir ilgalaikių rezultatų teisinės valstybės srityje; ragina Juodkalniją toliau daryti pažangą įgyvendinant derybų skyrių, visų pirma 23 ir 24 skyrių, uždarymo kriterijus;

3. palankiai vertina tai, kad Juodkalnija tvirtai ir visapusiškai prisiderino prie ES bendros užsienio ir saugumo politikos, be kita ko, ES ribojamųjų priemonių srityje; palankiai vertina ES ir Juodkalnijos dialogą saugumo ir gynybos klausimais;

4. tebėra labai susirūpinęs dėl piktavališko užsienio kišimosi, destabilizuojančios veiklos, hibridinių grėsmių ir dezinformacijos kampanijų, kuriuos Juodkalnijoje vykdo trečiųjų šalių subjektai; ragina imtis griežtesnių priemonių siekiant juos atremti ir didinti visuomenės atsparumą; ragina ES ir Juodkalniją toliau vykdyti tikslinę strateginę komunikaciją apie plėtros ir narystės ES naudą;

5. palankiai vertina aktyvų Juodkalnijos parlamento dalyvavimą ES ir Juodkalnijos stabilizacijos ir asociacijos parlamentiniame komitete;

Demokratija ir teisinė valstybė

6. akcentuoja Juodkalnijos parlamento svarbą stojimo procese ir ragina vykdyti konstruktyvų visų politinių jėgų dialogą; pabrėžia, kad, siekiant laiku ir veiksmingai įgyvendinti reformas, nepaprastai svarbus yra glaudus Juodkalnijos vyriausybės ir parlamento bendradarbiavimas;

7. palankiai vertina Juodkalnijos rinkimų įstatymo pakeitimus, visų pirma susijusius su kampanijų finansavimo ir žiniasklaidos priežiūra, rinkimų sąžiningumu, lyčių kvotomis rinkimų sąrašuose bei viena vietos rinkimų diena; primygtinai ragina Juodkalniją visapusiškai prisiderinti prie ES standartų ir visapusiškai įgyvendinti visas Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro ir Kovos su korupcija valstybių grupės pateiktas rekomendacijas, visų pirma dėl politinių partijų išlaidų ir dėl piktnaudžiavimo valstybės ištekliais prevencijos;

8. ragina sparčiau skirti teisėjus, taikant nuopelnais grindžiamas ir skaidrias procedūras, įskaitant paskyrimus į Konstitucinį Teismą ir teismų ir prokuratūros tarybas;

9. primygtinai ragina Juodkalniją toliau derinti savo teisinę sistemą su ES *acquis* ir Europos standartais, susijusiais su teismų nepriklausomumu, atskaitomybe, nešališkumu, sąžiningumu ir profesionalumu, bei įgyvendinti dar neįgyvendintas rekomendacijas; ragina užtikrinti didesnį teisingumo sistemos veiksmingumą, įskaitant neišnagrinėtų bylų, ypač susijusių su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu, skaičiaus mažinimą;

10. primygtinai ragina Juodkalniją proaktyviau tirti aukšto lygio korupciją ir vykdyti baudžiamąjį persekiojimą už ją, taip pat stiprinti teisminių ir kovos su korupcija įstaigų gebėjimus bei veiksmingumą; ragina vykdyti tolesnį suderinimą su ES *acquis* ir ES standartais kovos su korupcija srityje ir primygtinai ragina Juodkalniją atsižvelgti į šioje srityje dar neįgyvendintas rekomendacijas;

11. ragina parengti išsamią sąžiningumo politiką, kad teisėsaugos institucijos ir teisminės institucijos būtų apsaugotos nuo korupcijos bei organizuoto nusikalstamumo; primygtinai ragina Juodkalniją didinti baudžiamojo persekiojimo ir teismo procesų, susijusių su sunkiu ir organizuotu nusikalstamumu, ypač pinigų plovimo atvejais, veiksmingumą;

12. ragina Juodkalniją visapusiškai suderinti savo vizų politiką su ES vizų politika, ypač dėl saugumo riziką keliančių šalių; primena, kad tai yra 24 derybų skyriaus uždarymo kriterijaus reikalavimas;

13. pabrėžia, kad labai svarbu yra užtikrinti skaidrų ir atskaitingą viešąjį administravimą, didesnius administracinius gebėjimus ir profesionalią, nuopelnais grindžiamą valstybės tarnybą;

Pagrindinės laisvės ir žmogaus teisės

14. apgailestauja, kad pažeidžiamos grupės, įskaitant romus ir egiptiečius, asmenis su negalia ir LGBTIQ+ asmenis, Juodkalnijoje vis dar patiria diskriminaciją, neapykantos retoriką ir neapykantos nusikaltimus; pakartoja savo raginimą Juodkalnijos parlamentui priimti naują kovos su diskriminacija įstatymą, kuris būtų suderintas su ES *acquis* ir Europos standartais;

15. atkreipia dėmesį į Juodkalnijos visuomenės daugiatautį pobūdį; pažymi, kad su tapatybe susijusiose diskusijose reikia laikytis jautraus ir įtraukaus požiūrio, kad būtų užkirstas kelias poliarizacijai ir pasiektas platus sutarimas bendro intereso klausimais, pavyzdžiui, dėl Juodkalnijos europinio kelio;

16. griežtai smerkia bet kokią neapykantos retoriką ir neapykantos nusikaltimus; palankiai vertina tai, kad padaugėjo baudžiamojo persekiojimo už rasizmą ir neapykantos retoriką atvejų; ragina Juodkalniją stiprinti savo institucinį atsaką į neapykantos retoriką ir visapusiškai suderinti savo teisės aktus su ES *acquis*;

17. pabrėžia, kad reikia spręsti moterų diskriminacijos problemą; apgailestauja dėl plačiai paplitusio smurto dėl lyties ir polinkio kaltinti auką; primygtinai ragina Juodkalniją tinkamai finansuoti, aprūpinti ištekliais ir koordinuoti savo lyčių lygybės sistemą bei užtikrinti jos įgyvendinimą;

18. atkreipia dėmesį į Juodkalnijos smurto prieš žurnalistus visiško netoleravimo politiką ir smerkia griežtus valstybės pareigūnų ir politinių partijų pasisakymus prieš žiniasklaidą ir pilietinės visuomenės atstovus; ragina greitai ir veiksmingai užtikrinti įstatymų vykdymą bei veiksmingą teisminę apsaugą, pirmenybę teikiant tyrimų atlikimui ir tolesniems veiksmams dėl neišspręstų bylų;

19. akcentuoja esminį laisvos ir pliuralistinės žiniasklaidos vaidmenį; palankiai vertina pastarojo meto Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų agentūros tarybos narių

paskyrimą ir pabrėžia, kad agentūra turi galėti veikti nepriklausomai, nedarant jai politinės įtakos;

20. ragina užtikrinti prasmingą pilietinės visuomenės įtraukimą į politikos formavimą, be kita ko, po ilgos pertraukos atnaujinant Vyriausybės ir nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimo tarybos darbą;

Susitaikymas ir geri kaimyniniai santykiai

21. pabrėžia svarbų gerų kaimyninių santykių ir regioninio bendradarbiavimo vaidmenį plėtros procese; ragina rasti konstruktyvius neišspręstų dvišalių klausimų sprendimus, pirmenybę teikiant piliečių interesams;

22. giria Juodkalniją už jos nuolat daromą pažangą šalyje nagrinėjant karo nusikaltimų bylas; ragina ją toliau laikytis proaktyvaus požiūrio siekiant užtikrinti aukų teisę kreiptis į teismą ir atitaisyti joms padarytą skriaudą; palankiai vertina regioninį bendradarbiavimą šiais klausimais, be kita ko, dingusių asmenų klausimu;

Socialinės ir ekonominės reformos

23. palankiai vertina Juodkalnijos dalyvavimą įgyvendinant ES Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planą; giria ją už pažangą įgyvendinant reformų darbotvarkę, kurios tikslu išmokėta 18 mln. EUR, ir ragina ją toliau įgyvendinti;

24. toliau ragina Juodkalniją visapusiškai ir veiksmingai pasinaudoti visu jai skirtu ES finansavimu, be kita ko, tobulinant administracinius gebėjimus, spartinant programavimą ir sutarčių sudarymą bei gerinant koordinavimą; akcentuoja plataus suinteresuotųjų subjektų, įskaitant vietos valdžios institucijas ir pilietinę visuomenę, dalyvavimo svarbą; primena ES finansinės paramos teikimo sąlygas;

25. palankiai vertina Juodkalnijos operatyvinį dalyvavimą bendroje mokėjimų eurais erdvėje (SEPA);

26. atkreipia dėmesį į Juodkalnijos ekonomikos augimą ir primygtinai ragina toliau laikytis fiskalinės drausmės, vykdyti struktūrines reformas, gerinti valdymą ir imtis priemonių konkurencingumui, privačiojo sektoriaus augimui ir užsienio investicijoms skatinti;

27. ragina Juodkalniją skatinti viešųjų paslaugų skaitmeninimą ir stiprinti su verslu susijusį profesinį mokymą;

28. primygtinai ragina Juodkalniją aktyviau kovoti su korupcija viešųjų pirkimų srityje, stiprinant teisinę sistemą ir tobulinant pažeidimų aptikimą, ir ragina ją užtikrinti, kad visi tarpvyriausybiniai susitarimai visapusiškai atitiktų ES taisykles ir principus;

Energetika, aplinka ir jungtys

29. primygtinai ragina Juodkalniją dėti daugiau pastangų siekiant tvarios žaliosios pertvarkos ir pagaliau priimti bei įgyvendinti savo nacionalinį energetikos ir klimato srities veiksmų planą; ragina užtikrinti visapusišką suderinimą su elektros energijos integravimo dokumentų rinkiniu ir imtis griežtesnių efektyvaus energijos vartojimo priemonių;

30. ragina Juodkalniją dėti daugiau pastangų, kad būtų įvykdyti 27 skyriaus uždarymo kriterijų reikalavimai, daugiausia dėmesio skiriant oro kokybei, vandeniui, gamtos apsaugai, atliekų tvarkymui ir klimato kaitai, ir priimti oro kokybės bei gamtos apsaugos strategijas ir veiksmų planus, taip pat vietos atliekų tvarkymo planus; palankiai vertina tai, kad Juodkalnija prisijungė prie ES programos LIFE;

31. ragina Juodkalniją stiprinti savo administracinius gebėjimus ir gerinti savo sprendimų dėl infrastruktūros projektų priėmimą; ragina Juodkalniją perorientuoti savo transporto politiką, kad ja būtų siekiama darnaus ir išmanaus judumo;

°

° °

32. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams bei Juodkalnijos prezidentui, vyriausybei ir parlamentui.

AIŠKINAMOJI DALIS

Juodkalnija toliau pripažįstama lydere siekiant narystės Europos Sąjungoje ir per praėjusius metus ji ėmėsi veiksmų, patvirtinančių šį statusą.

Šis Europos Parlamento pranešimas grindžiamas atidžiu kasdienių įvykių stebėjimu ir griežtu atitinkamų suinteresuotųjų subjektų pažangos bei veiksmų vertinimu. Kaip nuolatinis pranešėjas, kai tik buvo įmanoma, lankiausi šalyje ir stengiausi kuo tiksliau bei objektyviau įvertinti padėtį.

Be abejonės, penkių derybų skyrių uždarymas praėjusių metų pabaigoje rodo pažangą, gera žinia yra ir 32 skyriaus uždarymas 2026 m. sausio mėn. Juodkalnijos derybų grupė užsibrėžė labai ambicingą tikslą iki 2026 m. pabaigos uždaryti visus skyrius.

Tačiau Juodkalnijos kelią į ES lemia ne tik techninės derybos ir reformų įgyvendinimas. Jį taip pat formuoja kasdienė politika bei įvairūs konkuruojantys interesai. Akivaizdus to pavyzdys – sostinei skirto nuotekų valymo įrenginio statyba, kuriai iškilo politinių kliūčių, nes kai kurie žinomi politikai šį projektą naudoja politinei konfrontacijai. Tačiau be modernios nuotekų valymo sistemos sostinė negali veikti pagal Juodkalnijos Konstituciją, kurioje šalis apibrėžiama kaip ekologiška valstybė, o tai yra ir atitinkamo derybų skyriaus uždarymo sąlyga.

Darbotvarkėje taip pat daug dėmesio skiriama kovai su organizuotu nusikalstamumu ir korupcija bei susirūpinimą keliantiems klausimams dėl žiniasklaidos laisvės ir pilietinės visuomenės.

Svarbiausia, kad per visą procesą visuomenės nuomonės apklausos dėl paramos narystei ES ir toliau rodo tvirtą piliečių pritarimą. Didžioji dalis politinio spektro grupių suvokia šią realybę ir veikia atitinkamai. Dauguma politinių veikėjų yra internalizavę stojimo procesą kaip svarbiausią valstybės kūrimo uždavinį ir lemiamą lūžio tašką šaliai.

Juodkalnijos laukia išskirtinai sudėtingi metai: laikas ribotas, o nuveiktinų darbų – daug. Todėl šiame pranešime turėtų būti ir pripažįstama iki šiol padaryta pažanga, ir padrąsinama dėl ateinančio laikotarpio. Pirmiausia tai reikėtų suprasti kaip raginimą visiems suinteresuotiesiems subjektams elgtis išmintingai ir atsakingai bei užtikrinti, kad nedideli ginčai neužgožtų – ar nesužlugdytų – platesnių strateginių tikslų.

PRIEDAS. GAUTOS INFORMACIJOS DEKLARACIJA

Pranešėjas, prisiimdamas visą atsakomybę, pareiškia, kad į savo pranešimą neįtraukė informacijos, gautos iš interesų grupių atstovų, kuriems taikomas Tarpinstitucinis susitarimas dėl privalomo skaidrumo registro[1], arba trečiųjų šalių valdžios institucijų, įskaitant jų diplomatines atstovybes ir ambasadas, atstovų, kurie turi būti įtraukti į šį priedą pagal Darbo tvarkos taisyklių I priedo 8 straipsnį.

[1] 2021 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento, Europos Sąjungos Tarybos ir Europos Komisijos tarpinstitucinis susitarimas dėl privalomo skaidrumo registro (OL L 207, 2021 6 11, p. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).